

ELISIUS SYLVA

1 8 4 3 - 1 9 1 8

DE HELDENTENOR

MET DE WEERGALOZE STEM

door Gaston IMBO.

DE MENSELIJKE STEM... DAT SUBLIEM INSTRUMENT.

De stem is het allerfraaiste en het meest levendige, maar ook het meest kwetsbare instrument op aarde. Het is het voornaamste uitdrukingsmiddel van de opera.

Zij het solo, in duo, in groep of in koor, de stem bepaalt het succes of het falen van de opera. Zij is het wezen van de lyrische kunst, haar belangrijkste voertuig, haar toetssteen.

De stem is het instrument dat overblijft in het collectieve geheugen als men de rest, de opera zelf, vergeten is.

(Raymond Rossius: " De wereld van de opera, pag. 64".)

Hij werd geboren te Geraardsbergen op 29 november 1843, als zoon van Vital, koperslager en loodgieter, wonende in de Brugstraat (o Gbn 28.08.1812, +Gbn 13.03.1868) en van Marie Victorine De Lil, borduurster (oGbn 06.06.1818 + Gbn 1875). Ze waren te Geraardsbergen gehuwd op 28 juli 1836.

De grootouders waren: van vaderszijde Johannes Franciscus Sylva, herbergier, en Cecilia Van der Poorten; van moederszijde Petrus Jacobus De Lil, kleermaker, en Caroline Francisca Van Beersel.

Elisius ging tot zijn 15de jaar naar school in het Sint-Jozefsinstituut. Hij werd dan in het ouderlijk bedrijf opgeleid tot smid en koperslager.

Tijdens het werk zong de jonge Elisius (Lieske genaamd) volksliedjes en zelfs aria's uit bekende operetten. Menige klant werd getroffen door de welluidende stem die vanuit het atelier opklonk en tot op de straat te horen was. Herhaaldelijk werd bij vader Sylva aangedrongen door vrienden, door notabelen, om de talentrijke Elisius een opleiding tot zanger te laten volgen. Een mecenas (Cyrille Spitaels ?) was bereid de kosten voor de opleiding voor zijn rekening te nemen. Na lang aarzelen besloot Vital Sylva aan zoon Elisius zijn levenskans te geven maar zonder het aanbod van de mecenas te aanvaarden.

In oktober 1863 werd de twintigjarige Elisius Sylva ingeschreven als leerling in het eerste jaar "zang" van het **Brussels Conservatorium**. In 1868 verliet hij als laureaat deze bekende instelling. De stad Geraardsbergen bracht hem een grootse hulde die echter voor vader Sylva fataal afliep: de emotie greep de brave man zo sterk aan dat hij getroffen werd door een beroerte waaraan hij dezelfde avond overleed.

Elisius ging de daaropvolgende drie jaren nog **vervolmakingscursussen voor operazanger** volgen bij de befaamde **Duprez** te **Parijs**.

In 1870 werd hij geëngageerd door de Koninklijke Schouwburg in **Den Haag**.

Sylva was op zijn best als **heldentenor** of "**tenore drammatico**"

Zijn volle, expressieve stem kwam bijzonder tot haar recht in de ernstige rollen.

In de opera "**Michael Strojoff**" speelde en zong hij de hoofdrol. Het al te realistisch opgevoerd toneel van de oogverbranding van de "koerier van de tsaar" kostte hem bijna het gezicht. Zijn ernstig verbrande oogleden maakten een wekenlange opname in een Haags ziekenhuis noodzakelijk. De toegewijde verpleegster, Wilhelmina van Ganzen werd zijn vrouw.

In 1871 was hij een van de belangrijkste artiesten verbonden aan de opera van **Rijssel**.

"**Robert le Diable**", de opera in vijf bedrijven van Giacomo Meyerbeer (1791-1861), met libretto van E. Scribe en G. Delavigne, waarin Sylva de hoofdrol zong, werd herhaaldelijk met niet aflatend succes opgevoerd. De toneelcritici spaarden hun lof niet:

"M. Sylva est bon musicien, il chante juste et avec une parfaite sûreté rythmique le rôle si difficile de Robert" (Edg. G. J. Grégoir: "Les artistes musiciens belges au 18me et 19me siècles", pag. 395.

In 1872 debuteerde hij in de **opera van Parijs**, "le grand opéra de Paris" (Ad. Samuel: "La musique en Belgique" in "Cinquante ans de liberté", Bruxelles 1881, pag. 387). Hij bleef er drie jaar lang. "Ce tenor aux poumons très puissants" (Grégoir, o.c. pag.395) was er de voornaamste artiest en de grootste attractie.

Ter gelegenheid van Sylva's debuut in de Parijse opera, schreef de muzikrecensent van de "revue et gazette musicale

in mei 1872: "Le tenor Sylva a debuté vendredi à l'opéra dans "Robert le Diable". Le nouveau pensionnaire de Mr Halanzier, possède une voix d'un bon timbre, d'un grande franchise d'emission, excellente et homogène jusqu'au **la**; il la manie avec l'aisance et l'ampleur de l' **école de Duprez**; il dit bien le récitatif, il phrase avec goût et intelligence et joue en bon comédien. C'est sans contredit une excellente acquisition pour l'opéra. Le succès de Mr. Sylva a été surtout très vif au duo du troisième acte".

Op de begrafenisplechtigheid van de orkestleider J. Hain (+02.06.1873) zong Sylva een zwaar-droefgeestig afscheidslied.

Op 15 juli 1874 schiep hij de rol van Kaledji in de eerste opvoering van de opera van M. Membrée "De Slaaf", in vijf bedrijven.

De Koninklijke Muntschouburg te Brussel engageerde hem in 1875 voor een periode van drie jaar, à 800 frank (goudfrank !) per optreden.

"De Hugenoten", opera in vijf bedrijven van Giacomo Meyerbeer, libretto van Emile Deschamps, waarin Sylva de hoofdrol speelde en zong, lokte maandenlang bomvolle zalen in de winter van 1875-1876. Wij laten hier opnieuw muziekspecialist Ed. G. J. Grégoir aan het woord (o.c., pag. 396): "A une grande et belle voix, notre compatriote joint un talent de tragédien très remarquable. C'est un maître chanteur dans toute la force du terme".

In "Robert le Diable" was Sylva buitengewoon goed en alle lof ging naar hem en zijn medespeelster mej. Hamackers, sopraan (OLeuven 12.06.1836).

Vervolgens vertolkte Sylva de rol van de troubadour in "La Traviata" van Verdi, met evenveel succes, "avec la voix superbe et vibrante qu'on lui connait" (Gregoire, o.c. pag. 396).

In 1875-1876 kwam Sylva verschillende grote opera's in de Gentse opera opluisteren, o.a. "Il Trovatore" van Verdi op 31.03.1876, in de rol van Manrique (Kultureel jaarboek van de provincie Oost-Vlaanderen, 1964,II, pag. 97).

De machtige stem van Sylva lokte overal bomvolle zalen; hij was in gans West-Europa bekend als de beste heldentenor van zijn generatie. Onenigheid met afgunstige collega's en vorstelijke aanbiedingen uit het buitenland, zetten hem aan om in 1876 ons land te verlaten. Hij reisde West-Europa rond en trad op in alle grote opera's: Parijs, Milaan, Berlijn, Wenen...

Tenslotte belandde hij in Sint-Petersburg, op uitnodiging van Tsaar Alexander II (O1818, tsaar van 1855 tot 1881, schafte in 1861 de lijfeigenschap af en maakte zich aldus de machtige grootbezitters tot vijand; regeerde als autocraat en weigerde de instelling van een grondwet en een parlement, wat de intelligentsia sterk misnoegde; door menigvuldige aanslagen zaaiden de nihilisten terreur; op 13 maart 1881 werd de zoveelste aanslag op zijn leven hem fataal).

Het optreden van Sylva aan het hof en in de grote schouwburg van Sint-Petersburg kende een weergaloze bijval. Zijn zware, mannelijke, volle en zeer muzikale tenorstem beroerde onweerstaanbaar de Slavische romantische ziel. De tsaar overlaadde hem met kostbare geschenken (o.a. een gouden schouwgamituur, een gouden harp, ikonen en gouden juwelen met prachtige edelstenen) (V. van Bossuyt, artikel in "De Geeraard")

In 1879 verliet Sylva Rusland. De trein die hem vanuit Sint-Petersburg over Warchau naar Berlijn moest brengen ontspoorde ten gevolge van een terroristische aanslag door de nihilisten die het op de kostbare tsaar-geschenken van de zanger gemunt hadden. Maar Sylva had een vroegere trein dan eerst gepland was genomen. Aldus ontsnapte hij aan de dood en kon zijn kostbare bezittingen veilig tot in Parijs brengen.

Hij begon nu aan een "tournee" en trad op in de voornaamste opera's van West-Europa. In 1882 zong hij in Berlijn, in het Duits, het repertorium van deze grote opera-schouwburg. Hij kende er een weergaloze triomf met "De Jodin" (La Juive), opera in vijf bedrijven van Jacques F. Halévy (1799-1866), libretto van E. Scribe.

In hetzelfde jaar 1882 trok hij opnieuw naar tsaristisch Rusland, geëngageerd door de Keizerlijke Schouwburg van Moskou als "prima tenora". De voorstellingen begonnen op 1 oktober 1883 en duurden tot de lente van 1885. Zijn vertolkingen van "Robert le Diable", "Il Trovatore", "Aïda", "Guillaume Tell"... brachten de toehoorders in een laaiend enthousiasme.

Op 10 februari 1884 creëerde hij er de rol van "Nero" in de gelijknamige opera van Anton Rubinsteln (1829-1894), de stichter van de conservatoria van Moskou en Sint-Petersburg.

Het herfst- en winterseizoen 1885-1886 bracht hem ongehoorde triomfen in de **Verenigde Staten van Amerika**, waar hij op verzoek van vele aldaar blijvende landgenoten was naartoe gegaan en alwaar de opera nu furore maakte. In Philadelphia, New-York, Detroit, Chicago, werd de grote tenor geestdriftig onthaald en werden zijn talenten met veel lof geroemd in de plaatselijke bladen. Aldus in "The trade Newspaper of New-York": artikel waarvan het weekblad "**De Onpartijdige van Geeraardsbergen**" (eigenaar René Van Santen, redacteur L.G.Rens) in zijn nummer van 3 januari 1886 (28ste jaargang) de vertaling bracht en waaruit wij hier enkele passende zinnen overnemen: "Zijn stem heeft buitengewone aangename hoedanigheden: zij is zacht en krachtig tevens; ze is bekoorlijk zowel als zang en als voordracht.... de heer Sylva heeft een statigheid van persoon die wonderwel overeenkomt met de verheven rol hem dien avond toevertrouwd ... hij getuigt van een ingeboren sterk toneelgevoel. Hij werd met geestdrift ontvangen en op het einde van het derde bedrijf werd het gordijn tot driemaal toe geheven voordat de bewondering van het publiek voldaan was. De heer Sylva is een belangrijke aanwinst voor de muzikale krachten van de opera en zijn toekomstige verschijning op de planken zal met de grootste belangstelling worden afgewacht".

In 1888 werd hij geëngageerd als **keizerlijk hofzanger** aan het "Kaiserliches Theater" van **Berlijn**. In 1876 en ook in 1882 verbleef hij reeds kort in de Pruisische hoofdstad. Nu vestigt hij zich daar definitief. Hij was een rijk man, op het toppunt van de roem en schatrijk. Hij verdiende hier opnieuw fortuinen.

Zijn zangersloopbaan duurde nu reeds een goede twintig jaar en liep ten einde.

In 1905 kwam hij terug naar **België**. Hij kocht, zuiver als geldbelegging, het prestigieuze **kasteel van Wilmarsdonk**, gelegen in een prachtig domein van 10 ha aan de noordelijke rand van de stad Antwerpen. Hij verbleef er een paar jaren. Af en toe kwam hij naar zijn geboortestad om er familieleden en vrienden te bezoeken.

In 1906 trok hij opnieuw naar **Berlijn**, maar keerde in 1907 terug naar Geraardsbergen, (**Wilmarsdonk**, dorp en omgeving kasteel inclusief, werd in de jaren kort na wereldoorlog II van de kaart geveegd door uitbreiding van de Antwerpse haven).

De oorlog **1914-1918** blokkeerde hem in Berlijn; als vreemdeling stond hij er onder politie-toezicht. Na de wapenstilstand bezocht hij opnieuw zijn zwaarbeproeft geboorteland.

Hij nodigde de ganse familie uit op een memorabele feestmaaltijd in een befaamd Brussels restaurant. Begin december 1918 keerde hij terug naar **Berlijn**. Ziek geworden op de trein die hem "huiswaarts" voerde overleed hij nog voor nieuwjaar in de Duitse hoofdstad.

Bij mijn weten bestaan geen gramfoonplaten met de registratie van Sylva's "gouden stem". En het is doodjammer dat wij, als latere Geraardsbergenaars, de kans missen om naar die wondere stem te luisteren, de stem van een man die, in de begin- en glansjaren van de grote opera's van Rossini, Verdi, Puccini, Wagner en Bizet, een der meest geliefde tenoren was.

Sylva's stem zullen we dus niet meer horen, maar laat ons, bij het beluisteren van die andere onvergetelijke tenoren, die één of twee generaties na Sylva de operazalen van geestdrift deden laaien, Caruso 1873-1921, Gigli 1890-1957, R. Tauber 1891-1948, J. Schmidt 1904-1942, G. Thill 1890-1984 ..., even bedenken dat ook Geraardsbergen het leven schonk aan een beroemd en gevierd tenor.

Twee **portretten** van Elisius Sylva zijn mij bekend:

- een grote foto was in het bezit van de heer Beys-Hoebeke, fotograaf in de Les-

sense straat. (Zie catalogus tentoonstelling Geraardsbergen 1068-1968, in september 1968, nr. 205.

- een portret, door de heer Gosseye. Dit groot portret heb ik in 1975 nog gezien in het museum van de abdij. Vermits de heer **Lucien Van Schoors** dit portret niet vermeldt in zijn uitstekende inventaris van de abdij (1992) vermoed ik dat dit uniek stuk "verdwenen" is.

DOCUMENTATIE

- Riemens: Groot operaboek.
- Operaboek: 780 opera's vanaf 1597 (Brussel 1980)
- Ed. J. G. Grégoir: Les artistes musiciens Belges au 18me et 19me siècle.
Bruxelles, 1885 - pag. 395 - 392.
- Ad. Samuel: La musique en Belgique in "Cinquante ans de liberté".
Bruxelles, 1881 - pag. 387.
- Revue et gazette musicale, mai 1872.
- Kultureel jaarboek van de provincie Oost-Vlaanderen, 1964, II, pag. 97.
- V. van Bossuyt: Elisius Sylva, de gouden stem van Geraardsbergen.
in "De Geraard".
- "Lof van Sylva" in "De onpartijdige van Geraardsbergen"
28ste jaargang, 1886, nr. 3 van januari.
- Catalogus van de tentoonstelling "Geraardsbergen 1068 - 1968."
in september 1968, nr. 205.
- "De Onpartijdige van Geraardsbergen dd. 03.01.1886.
- Raymond Rossius: De wereld van de opera. (Brussel 1994) pag. 64,67,68.

Gaston IMBO.

ADDENDUM

Onder de titel "LEVEN, MARTELDOD EN MIRAKELS VAN SINT ADRIAAN" stelden wij in ons nummer 161 (p.29-30) een werkje voor dat uitgegeven werd te Brugge in 1783. Dit "kort verhaal" is eigenlijk een vertaling van het "*Abrégé de la vie, martyre, translations et miracles du glorieux martyr S. Adrien, colonel romain époux de S. Natalie, dont les sacrés corps depuis plus de six cents ans reposent dans l'église des religieux bénédictins de l'abbaye de S. Adrien à Grammont*", en dit werkje steunt wellicht op de bekende werken van ofwel B. Ruteau ofwel van M. le Brun welke respectievelijk verschenen in 1637 en 1631.

Tot daar de aanvullende gegevens die wij ontvingen van ons medelid Geert van Bockstaele die wij hiervoor dank zeggen. - (MVT)